

Sylwia Wołek-Biernat
Redakcja EBIB

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowo-edukacyjnej pt. „Jak uczyć studentów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa (INIB)? Programy studiów a rynek pracy i rozwój nauki” Kraków, 6-7 czerwca 2011 r.

Słowa kluczowe: kształcenie bibliotekoznawców, nauczanie na poziomie wyższym,

Konferencja zorganizowana została przez IBIN UJ, Konsulat Generalny USA w Krakowie, SBP. Partnerem wspierającym była Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, a patronem medialnym EBIB.

Zaplanowano dwa dni dyskusji, w tym pierwszego dnia sesję plenarną w języku angielskim, a drugiego dnia w języku polskim. Obecnych było 30 prelegentów z Polski (pracowników naukowych uniwersytetów, politechnik, ośrodków informacji naukowej, konsulatu USA i praktyków, czyli przedstawicieli bibliotek publicznych i naukowych) i z zagranicy, w tym z USA, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Czech i Francji. Obrady rozpoczęły się od rozważań Paula Sturgesa (Loughborough University, Wielka Brytania; University of Pretoria, RPA) na temat etycznego aspektu dyscypliny Library of Science, tworzenia programów nauczania zgodnych z oczekiwaniami kandydatów, a także kształcenia takich pracowników bibliotek, którzy powinni wykazywać się inicjatywą, a także posiadać umiejętność pracy zespołowej i przystosowywania się do zmian.

Maria E. Burke (University of Salford, Wielka Brytania) referowała założenia projektu TOTeM (Tales of Things and Electronic Memory) realizowanego we współpracy uniwersytetów w Brunel, Dundee, Edynburgu i University College w Londynie. Daniel Bougnoux z uniwersytetu Stendhal (Grenoble III) z Francji skupił się na dwóch pojęciach *graphosphere* i *numerosphere*. Podjął też trudny temat przyszłości książki drukowanej.

Praktyczne podejście do zagadnienia bibliotek i ich pracowników przedstawiła P. Margaret M. (Peg) Walther z Ambasady USA w Warszawie. Jakikolwiek zmiany w otoczeniu (technologiach, demografii, przemyśle) wymuszają zmiany w podejściu bibliotekarza do jego pracy. Najważniejsza jest orientacja na rolę usługową, rozwijanie umiejętności organizowania informacji do zaawansowanej wiedzy, rozwój umiejętności technologicznych (tworzenie stron WWW), społecznych, interpersonalnych, znajomość wszelkiego typu mediów społecznościowych. Równie ważne jest uczenie się przez całe życie, czyli tak popularne *life-long learning* (kursy, warsztaty, szkolenia etc.) gwarantujące rozwój zawodowy. Istnieje związek pomiędzy kształceniem do zawodu, późniejszym zatrudnieniem i dalszą edukacją. Puenta kończąca tę część wystąpienia brzmiała *...przystosuj się do zmian, by przetrwać (Be adaptable to change to survive!)*. Jest to bardzo ciekawe, pełne celnych uwag podejście do zagadnienia.

Kolejną prelegentką była Laura Saunders z Simmons College Graduate School of Library and Information Science z USA. Wystąpienie dotyczyło wyników badań przeprowadzonych w USA nt. kompetencji i kwalifikacji zawodowych najistotniejszych zdaniem bibliotekarzy i menedżerów zatrudniających pracowników bibliotek i ośrodków informacji. Ważna jest równowaga pomiędzy teorią i praktyką, łączenie informacji o źródłach drukowanych i elektronicznych z dostarczaniem jej użytkownikom. A czego wymagają pracodawcy? Wcześniej już wspomnianych zachowań interpersonalnych oraz szeroko pojętych umiejętności wykorzystania nowych technologii. Okazuje się, że w mniejszym stopniu istotna jest znajomość języków obcych (!) i programowania. Równie ważne są tradycyjne kompetencje (w tym wyszukiwanie, znajomość źródeł etc.). Nowe kompetencje/umiejętności mają uzupełniać te już istniejące, a nie zastępować je. Praca z użytkownikiem w bibliotece/ośrodku informacji naukowej to nie tylko *question-answering service*, ale przede wszystkim rozsądne połączenie i wykorzystanie wszystkich umiejętności.

Drugą część sesji, po przerwie, rozpoczął Michal Lorenc z Uniwersytetu Masaryka w Brnie (Czechy) referatem pt. *Passion, Engagement and Spirit of the Community: Surveying Social Climate of Czech LIS Schools*. Był to raport z badań przeprowadzonych wśród studentów LIS w: Masaryk University w Brnie, Silesian University w Opawie i Charles University w Pradze. Badano poczucie jedności studentów w społeczeństwie oraz programy nauczania. Na jakie aspekty położono największy nacisk? Przede wszystkim na aspekt psychologiczny, czyli bycie członkiem pewnej społeczności, wzajemny wpływ, integrację ze środowiskiem; poczucie spełnienia własnych potrzeb, dzielenie się emocjami i przeżyciami. W aspekcie „szkolnych” społeczności były to: odpowiedzialność wydziału, korzyści z bycia na tym konkretnym wydziale, bezpieczeństwo interpersonalne w tym emocjonalne, cel, szacunek dla wydziału/universytetu. Ważna jest także wg mówcy pasja uczenia się (*passion-based learning*). Powinno się znać potrzeby, pasje i hobby studentów (szerokie spektrum ich zainteresowań). To zaowocuje większym ich uczestnictwem w życiu uczelni, poprawą ich kreatywności, wzajemnych relacjach (*networked*), satysfakcji osobistej, a w przyszłości, co bardzo ważne, w utożsamianiu się z zawodem. Przykładami uaktywniania się studentów w Czechach są: magazyn „Inflow.cz” („Inflow information journal”) obecny także na portalu Facebook, KWIDO, szkolenia zewnętrzne (*soft skills outdoor courses*), festiwal amatorskich filmów bibliotecznych LibFFest, VIAKISK).

Milan Konvit z Silesian University z Opawy referował koncepcje nauczania w programie wspólnotowego bibliotekoznawstwa *The community librarianship*. W przyszłości, zdaniem Konvita, będzie mniej czasu na czytanie i mniej pieniędzy na biblioteki. Zwrócił uwagę na trendy u Manovicha, Eco, Castellsa, Druckera. Biblioteki w przeszłości miały ten sam kształt, ale różne rozmiary, a obecnie biblioteki nie mają jednego konkretnego kształtu i różnią się pod wieloma względami. Program LIS-u pozostaje pod wpływem wielu dziedzin: psychologii, socjologii, prawa, ekonomii, sztuki, kultury, zarządzania i in. Prelegent przedstawił to obrazowo w formie kwiatu, w centrum którego była nauka o informacji naukowej i bibliotekoznawstwie, a płatkami były różne dziedziny wiedzy. Zanalizował współczesne trendy — wpływ digitalizacji, globalizacji, fenomenu ICT (*Information and Communication Technology*), wirtualnych społeczności na biblioteki. Trendy przyszłościowe w bibliotekach są spójne z multimedialnym typem informacji, wzrostem zainteresowania lokalnym

dziedzictwem kulturowym, osobistą przestrzenią informacyjną (*personal information space*). Najistotniejsze w przyszłości będą umiejętności dotyczące opracowania dokumentów tradycyjnych i nowoczesnych, komunikowanie (klasyczne i wirtualne przy wykorzystaniu ICT) oraz umiejętności zarządzania biblioteką i public relations. Strategia rozwoju edukacji w programach LIS opiera się na trzech filarach: nietradycyjnych formach nauczania (projekty, wykłady ekspertów, nauczanie w świecie wirtualnym), tak zwanym łączonym studiowaniem (*combined study*), które obejmuje studiowanie bibliotekoznawstwa w połączeniu z historią, językami obcymi, informatyką etc. oraz na praktycznych szkoleniach w tradycyjnej, hybrydowej albo cyfrowej bibliotece. Biblioteki przyszłości to *community center* — centra dla społeczności, ekskluzywne kluby, gdzie toczyć się powinno życie kulturalne. Bibliotekoznawstwo, zdaniem Konvita, nie jest wystarczająco „cool” i musimy poszukać nowej marki dla naszej dyscypliny.

Libuše Foberová z uniwersytetu w Opawie omówiła proces akredytacji kierunku *Information and Library Studies*. Referat wygłosiła w języku polskim, a prezentacja została przedstawiona równolegle w języku angielskim. Podkreśliła wkład prof. Jiří Cejpeka. Pierwsza akredytacja miała miejsce w 1994 r., ostatnia w 2010 r. Program rozwinął się na nowe kierunki — informacja i bibliotekoznawstwo (*Information and Libraries Studies*); biblioteki w połączeniu z innymi dyscyplinami (*Libraries in Combination with another Discipline*) oraz bibliotekoznawstwo skupione/skoncentrowane na bibliotekach publicznych (*Librarianship with a Focus on Community-based Public Library*). Największy nacisk w programie został położony na informację naukową nie tylko w aspekcie teoretycznym, ale także w praktycznym, co pomoże przygotować przyszłych pracowników ośrodków informacji i bibliotek do życia zawodowego.

Na zakończenie sesji referat wygłosiły studentki Heinrich-Heine-University w Düsseldorfie — Lisa Beutelspacher i Lisa Orszulok. Omówiły interdyscyplinarność przedmiotu „Information Science and Language Technology”, w którym spotykają się tradycyjne metody nauczania z metodami nowoczesnymi takimi jak e-learning. W problematyce informacji naukowej zawarte są zagadnienia informetrii, zarządzania wiedzą, wyszukiwania informacji, reprezentacji wiedzy, ponadto studenci kształcą się w zakresie informatyki szczególnie w programowaniu. Co więcej, występuje tu istotna spójność z lingwistyką, głównie lingwistyką komputerową (*computational linguistics*). Pomocne jest centrum informacji (*info-center*), a w nim: centrum multimedialne (*multimedia mediation*, wykłady w formie slajdów, filmów wideo, słowniki), narzędzia Web 2.0 (media społecznościowe, wiki, Weblog), zarządzanie uczeniem się (*learning management*, czyli testy sprawdzające, quizy etc.).

Krótką dyskusja kończąca sesję dotknęła aspektu przyszłości studentów LIS w różnych krajach (Czechy, Wielka Brytania, USA, Polska). Kluczowe okazało się pytanie: czy wyobrażają sobie przyszłość w bibliotekach? Zasygnalizowano potrzebę nowych trendów w kształceniu przyszłych pracowników bibliotek naukowych (w USA kursy dostosowane do potrzeb i zainteresowań studentów; w Wielkiej Brytanii współpraca w nauczaniu specjalistów i praktyków, grupy badaczy w projektach; w Polsce — animator kultury).

Ciekawym wydarzeniem była wideokonferencja w Konsulacie Generalnym USA w Krakowie z Karen L. O'Brien z USA. Pani O'Brien jest dyrektorem biura do spraw akredytacji przy ALA (American Library Association). Ma kilkunastoletnie doświadczenie w szkolnictwie wyższym, w różnego typu organizacjach uniwersyteckich, firmach konsultingowych i stowarzyszeniach. W ALA jest od 2000 r., ponadto jest członkiem ASAE (The American Society of Association Executives), ASPA (Association of Specialised and Professional Accreditors), ALISE (Association of Library and Information Science Educators) oraz The Honor Society of Beta Phi Mu (Library and Information Studies). Takie doświadczenie zawodowe zaowocowało szeroką wiedzą na temat amerykańskiego podejścia do akredytacji kierunku LIS.

Dzień pierwszy konferencji zakończył się bankietem w kawiarni „U Pęcherza” w Collegium Maius, który uświetnił występ zespołu *Open Access*. Menedżerka zespołu — Agnieszka Korycińska-Huras (sekretarz konferencji) z pasją opowiadała o idei, jaka przyświecała założeniu zespołu, o ambitnych planach i występach. (...) *Open Access to jedyna na świecie (sprawdziliśmy to bardzo dokładnie) kapela rockowa złożona w 90% z ludzi związanych z INiB, stworzona na wyższej uczelni (OA powstał u nas w instytucie, założyłam go wspólnie ze studentami) łącząca wykładowców, studentów i absolwentów jednego instytutu. Istniejemy już trzy lata, daliśmy kilkanaście koncertów, swoją twórczość adresujemy w pierwszym rzędzie do środowiska INiB i do społeczności akademickiej. Gramy tylko swoje utwory i jesteśmy otwarci na wszelkie propozycje — zaproszenia od bibliotek, ośrodków kultury itd. 21 maja [2011 r.] na przykład gramy w zamku w Nowym Wiśniczu na zaproszenie Wielkiego Mistrza Rycerskiego Zakonu Bibliofilskiego w Krakowie (...).* Dodatkowym atutem zespołu jest fakt, że teksty piszą studentki IBIN-u (jeden tomik już się ukazał, drugi jest przygotowywany do druku). Inicjatywa jednoczy pracowników i studentów. Zespół *Open Access* jak przystało na nazwę ma swój profil na Facebooku.

W drugim dniu konferencji obrady toczyły się w dwóch równoległych sekcjach. Sekcja A moderowana przez dr hab. Remigiusza Sapę dotyczyła kompetencji INiB na rynku pracy. Sekcja B moderowana przez prof. dr hab. Martę Skalską-Zlat poświęcona była kształceniu INiB: stanowi obecnemu i kierunkom rozwoju. W ramach konferencji odbyły się warsztaty poświęcone metodom coachingu w nowoczesnej organizacji (prowadzenie: dr Ewa Mukoid Instytut Komunikacji i Rozwoju) oraz projektowaniu studiów INiB w oparciu o efekty kształcenia (prowadzenie: dr hab. Maria Próchnicka UJ).

Podsumowując konferencję, organizatorzy i uczestnicy podzielili się wzajemnymi refleksjami powstałymi w trakcie obu sesji i warsztatów.

Wołek-Biernat, S. Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowo-edukacyjnej pt. „Jak uczyć studentów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa (INiB)? Programy studiów a rynek pracy i rozwój nauki” Kraków, 6-7 czerwca 2011 r. W: *Biuletyn EBIB* [online] 2011, nr 7 (125), *Otwarta nauka i edukacja* [Dostęp: 15.10.2011] Dostępny w World Wide Web: http://www.nowyebib.info/images/stories/numery/125/125_wolek.pdf. ISSN 1507-7187.